

KPA Pension klimatrapport 2018

Baserad på TCFD:s rekommendationer.

Innehåll

Klimatfrågan – en prioriterad fråga för KPA Pension.....	2
Kort om TCFD	3
Styrning	4
Styrelsens övervakande roll	4
Ledning och organisation	5
Fortsatt arbete	5
Strategi.....	6
Vår roll som förvaltare	6
Scenarioanalys	8
Fortsatt arbete	8
Riskhantering	9
Process för att mäta riskernas potentiella storlek och påverkan	9
Arbetet under året.....	12
Fortsatt arbete	13
Mål och mätetal	14
Fortsatt arbete:	14
Klimatavtryck	15

Klimatfrågan – en prioriterad fråga för KPA Pension

När vi ska sammanfatta året 2018 kan vi konstatera att klimatfrågan är mer aktuell än någonsin. Under hösten slog FN:s klimatpanel IPCC larm om att världens koldioxidutsläpp behöver minska i rekordfart för att vara nere på noll år 2050. Den varma sommaren med eldsvådor och värmeböljor satte viktiga samhällsfunktioner på prov och fick allvarliga konsekvenser för bland annat jordbruk och skogsnäring. Att vi kraftigt behöver minska våra utsläpp och vår klimatpåverkan har aldrig varit tydligare.

Jag ser det som vår skyldighet att vi som pensionsbolag påverkar och gör det vi kan för att bidra till klimatomställningen. Förväntningarna på finanssektorn att jobba mot Parisavtalets målsättningar och diskussionen kring 1,5 gradersmålet ökar. Forskare menar att hållbara investeringar är en av de viktigaste åtgärderna för att nå målet, därför behöver hela branschen skärpa kraven för att inte negativa och icke reversibla effekter ska uppstå.

I december 2017 åtog vi oss att implementera och följa rekommendationerna från *Task Force on Climate-related Financial Disclosures* ("**TCFD**"). För oss har åtagandet inneburit en möjlighet att på allvar påbörja arbetet med att få en djupare förståelse för klimatförändringarna och de risker och möjligheter de för med sig.

Klimatrelaterade risker i vår förvaltning

Vi är övertygade om att våra investeringar kommer att påverkas av klimatförändringarna. En del förändringar har vi redan kunnat förutse, andra är oöverblickbara. Därför är det viktigt att styrelse och ledningar i de bolag vi investerar i lägger tid och resurser på att implementera en strategi för hur man bäst minimerar riskerna och drar nytta av möjligheterna.

För att ge oss mer förståelse för hur de bolag vi investerar i agerar för klimatomställningen ställde vi en hållbarhetsfråga till verkställande direktör på de svenska bolagsstämmor vi närvarade vid under 2018. Temat för frågan var klimatförändringarna och TCFD. I vår bolagsstämmorapport för 2018 kan man läsa mer om våra intryck från förra året – och självklart kommer vi att följa upp svaren på 2019 års stämmor.

För oss är det viktigt att TCFD lyfter fram att klimatfrågan förenar hållbarhet, strategi och finansiella aspekter. Som långsiktig investerare ser vi det som naturligt att bolag behandlar hållbarhetsrisker på samma sätt som andra finansiella- och affärsrelaterade risker och att de får samma prioritet i bolagets interna arbete och externa rapportering. Det betyder inte att vi bara ser TCFD som ett rapporteringsverktyg. Tvärt om tycker vi att en av styrkorna med TCFD är att det snarare kan användas som ramverk för hur ett bolag kan arbeta med klimatfrågan. Vi föredrar därför att bolag snarare ser rapporteringen som en naturlig följd av det arbete man genomfört under året, än att rapporteringen i sig är målet.

Arbetet med att implementera TCFD – och framförallt arbetet med att bättre förstå och värdera klimatrelaterade risker och möjligheter – har påbörjats. Precis som med det generella hållbarhetsarbetet handlar det om en strävan mot ständiga förbättringar, och vi tror att det kommer att ta ett antal år innan vi fullt ut har såväl de system och rutiner som den kunskapen som behövs, för att till fullo möta de krav som följer av rekommendationerna. Klimatfrågan är en prioriterad fråga för oss, och vi kommer göra det som står i vår makt för att accelerera en effektiv klimatomställning.

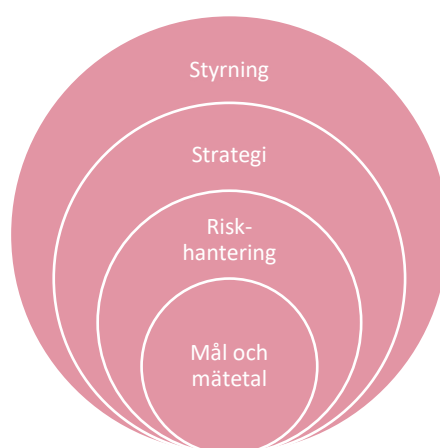
Britta Burreau, verkställande direktör KPA AB och KPA Pensionsförsäkring AB

Kort om TCFD

TCFD släppte sina rekommendationer i juni 2017. De arbetades fram på uppdrag av Financial Stability Board, och arbetsgruppen leddes av New Yorks tidigare borgmästare Michael Bloomberg. I februari 2019 var drygt 580 organisationer registrerade som TCFD-supporters.

TCFDs rekommendationer utgår från fyra nivåer:

- Styrning (eng. *governance*): syftar till att beskriva styrelsens och ledningens översikt av klimatrelaterade risker och möjligheter
 - Strategi (eng. *strategy*): hur organisationens strategi och exempelvis finansiella planering kan komma att påverkas av klimatrelaterade risker och möjligheter, samt hur organisationen arbetar med scenarioanalyser
 - Riskhantering (eng. *risk management*): hur organisationens riskhanteringssystem identifierar klimatrelaterade risker, samt hur organisationen hanterar dessa.
- Mål och mätetal (eng. *metrics and targets*): vilka mål och mätetal organisationen använder sig av kopplade till klimatrelaterade risker och möjligheter, samt organisationens klimatavtryck.

Vi fortsätter ett redan påbörjat arbete

Att beräkna, fördela och hantera risk är grunden i vår verksamhet och något vi har lång erfarenhet av. Klimatrelaterade risker ingår som en del i våra rutiner och processer. KPA Pensions mål för den egna verksamheten är att ha netto-noll utsläpp 2030.

Som ansvarsfull kapitalförvaltare behöver vi analysera hur våra investeringar påverkas av klimatförändringar. Precis som med andra risker drabbas oförberedda bolag hårdare än bolag som analyserar hur de påverkas, och agerar utifrån analysen. Därför är det viktigt för oss att styrelser och ledningar i de bolag vi investerar i utvecklar och implementerar en strategi för hur de bäst minimerar risker och drar nytta av möjligheter kopplade till klimatförändringar.

Styrning

Styrelsens övervakande roll

Styrelsen för moderbolaget i KPA Pension har det yttersta ansvaret för hållbarhetsarbetet, där klimatfrågan ingår i våra prioriterade målområden. Under 2018 antog KPA Pension en förnyad hållbarhetspolicy. Den anger vad som ska gälla för vårt arbete för en hållbar utveckling och ses över en gång per år. I samband med beslut om den nya hållbarhetspolicyn har även hållbarhet satts upp som punkt på de strategiska dagordningarna i samtliga styrelser. Under 2019 kommer även riktlinjer som förtydligar och konkretiserar policyerna att arbetas fram och beslutas av verkställande direktör.

Klimatfrågan är en av de mest väsentliga hållbarhetsaspekterna i KPA Pensions hållbarhetsredovisning. Styrelserna informeras om arbetet med klimatfrågan som en del i det övergripande hållbarhetsarbetet, bland annat i samband med framläggande av hållbarhetsredovisningen. Styrelserna tar också del av en övergripande omvärldsrapport som syftar till att ge en uppfattning om hur omvärlden påverkar vår verksamhet, där ökat fokus på hållbarhet och klimat lyfts som en trend. Mottagare av rapporten är primärt styrelser och ledning.

Som en del i det etablerade riskhanteringssystemet får styrelserna två gånger per år riskrapportering om företagets olika riskkategorier. Dessutom får styrelserna ytterligare en årlig rapport i form av den egna risk- och solvensbedömningen. Riskrapporteringen är bland annat ett underlag för strategi- och affärsutveckling i det årliga affärsplaneringsarbetet.

Som kapitalförvaltare utgår vår verksamhet från placeringspolicyn, som antas av styrelsen i respektive bolag. Den sätter ramarna för bolagets placeringsverksamhet. Dessa ramar omfattar bland annat hur kapitalet får placeras, bolagets etiska placeringskriterier och hur bolaget ska utöva sitt ägande. Vi är övertygade om att aktivt ägande, med tydligt fokus på att integrera hållbarhet i affärsmodeller, är viktigt för att vi ska kunna begränsa den globala uppvärmningen.

En form av aktivt ägande är att delta och rösta vid bolagsstämmor. Vi har som ambition att närvara vid samtliga bolagsstämmor i de svenska bolag där vi är ägare. Sedan 2009 har KPA Pension ställt en hållbarhetsfråga på de svenska bolagsstämmor vi närvarar vid. Temat för frågorna beslutas av styrelsen i moderbolaget Folksam Liv, som även får åiterrapportering efter att årets stämmor avslutats. Under 2018 ställde vi en fråga kopplad till klimatförändringarna och TCFD. Styrelsen i moderbolaget Folksam Liv har beslutat att KPA Pension ska följa upp frågan på de svenska bolagsstämmorna under 2019.

Ledning och organisation

KPA Pensions ledning består av sju personer. Hållbarhet är en viktig del i KPA Pensions affärsmodell, och verkställande direktör är ytterst ansvarig för frågorna inom ledningen.

Som en del av Folksamgruppen tar KPA Pension även del av det hållbarhetsarbete som bedrivs centralt, när så är relevant. Enhetschefen inom Folksamgruppen för Kapitalförvaltning och hållbarhet, som är en av koncernledningens ledamöter, har det övergripande ansvaret för att samordna, utvärdera och rapportera Folksamgruppens hållbarhetsarbete. Inom organisationen Kapitalförvaltning och hållbarhet finns bland annat avdelningen Ansvarsfullt ägande, som ansvarar för Folksamgruppens ägarstyrningsarbete och övervakning av de etiska placeringskriterierna, samt Hållbarhetsavdelningen som har det strategiska ansvaret för att driva hållbarhetsutveckling i affärsverksamheten.

Folksamgruppen har en Hållbarhetskommitté, vars uppgift är att bereda verkställande direktörens beslut i hållbarhetsrelaterade frågor så som ambitioner, prioriteringar och mål. Vidare ansvarar kommittén för den övergripande uppföljningen av hållbarhetsarbetet inom Folksamgruppen. Kommittén utgörs av sex ledamöter från Folksamgruppens koncernledning.

Gällande riskhantering följer KPA Pension en modell med tre ansvarslinjer. Den första ansvarslinjen utgörs av den operativa organisationen. Den andra ansvarslinjen, där riskfunktionen ingår, ska vara stödjande och kontrollerande i förhållande till den första ansvarslinjen. Den andra ansvarslinjen ska tillsammans med första ansvarslinjen identifiera och analysera klimatrelaterade risker och rapportera en allsidig bild av företagets riskexponering inom aktuella riskkategorier¹ till bland annat styrelser och verkställande direktör. Riskfunktionen ska utveckla och förvalta riskhanteringssystemet, analysera och rapportera riskrelaterad information, samt vara ett stöd för organisationen i dess arbete med riskhantering. Den tredje ansvarslinjen utgörs av internrevisionen vars uppgifter fastställs av respektive styrelse.

KPA Pensions arbete med att implementera rekommendationerna från TCFD har primärt fokuserat på noterade aktier och specialplaceringar. Vi har även arbetat med våra ränteplaceringar, både hur vi har investerat och genom investerardialoger, och vi har klimatrelaterade mål för våra direktägda fastigheter.

Fortsatt arbete

Vi kommer att inkludera hållbarhetsscenarier i vår egen risk och solvensbedömning under 2019.

För att bättre fånga upp hur klimatrelaterade risker och möjligheter skiljer sig mellan de olika tillgångsslagen, ämnar vi utveckla de forum där företrädare för tillgångsslagen möts. En risk i ett tillgångsslag kan innebära en möjlighet för ett annat, varför vi ser ökade behov av samordning och utbyte. Arbetet kommer att påbörjas under 2019.

Under 2019 kommer även respektive bolags ägarpolicy att inkludera klimatförändringarna och TCFD. Det innebär att det blir tydligt att vi genom ägarstyrning ska verka för att de bolag i vilka vi investerat arbetar med, och rapporterar kring, klimatrelaterade risker och möjligheter.

¹ Inom KPA Pension finns tre riskkategorier: försäkringsrisker, finansiella risker och verksamhetsrisker. Se definition i avsnitt om Riskhantering.

Strategi

KPA Pensions vision är att *våra kunder ska känna sig trygga i en hållbar värld*. Vi vill vara ledande i pensionsbranschen när det gäller hållbarhet, och med vår storlek har vi möjlighet att påverka utvecklingen mot ett mer hållbart samhälle. Vi arbetar för att minska vår negativa klimatpåverkan, både den vi själva givit upphov till samt från våra investeringar.

Den globala uppvärmningen kan resultera i plötsliga skador och förluster, exempelvis genom väderfenomen, men också medföra gradvisa förändringar som över tid riskerar att innebära stora negativa konsekvenser. Klimatförändringarna kommer att innebära både risker och möjligheter för oss alla – inklusive KPA Pension. Till exempel behöver stora investeringar göras för att finansiera omställningen till en hållbar värld, vilket kan skapa attraktiva möjligheter att investera i exempelvis gröna och hållbara obligationer. Risker kan vara att vissa tillgångar och branscher kan förlora i värde då de blir utkonkurrerade av exempelvis mer hållbara produkter, eller inte längre efterfrågas på grund av förändrade konsumentbeteenden. Vissa branscher kan även påverkas av införande, eller höjningar av, priset på utsläpp av växthusgaser alternativt andra typer av förbud och skatter.

TCFD klassificerar klimatrelaterade risker som två huvudsakliga risktyper – omställningsrisker (eng. *transition risks*) och fysiska risker (eng. *physical risks*). Omställningsrisker består av risker som uppkommer till följd av omställningen till en hållbar värld, medan fysiska risker består av de fysiska effekterna av klimatförändringarna. Dessa huvudtyper delas sedan in i ytterligare undergrupper.

Omställningsrisker

- Policy och regulatoriska risker – till exempel ökat pris på utsläpp av växthusgaser
- Teknologiska risker – till exempel att ny teknik inte blir lönsam, eller att existerande teknik blir utkonkurrerad
- Marknadsrisker – till exempel förändrade kundbeteenden
- Varumärke/rykte – till exempel kritik från kunder eller andra intressenter

Fysiska risker

- Plötsliga – till exempel ökade störningar och skador från väderfenomen
- Bestående – till exempel höjda vattennivåer

Lite förenklat kan man säga att ju mer man globalt lyckas ställa om till en mer hållbar värld, desto lägre blir inverkan av de fysiska riskerna medan omställningsriskerna blir högre, och vice versa.

Som ett led i utvecklingen av vårt arbete med klimatrelaterade risker har vi påbörjat ett arbete under året med att identifiera klimatrelaterade risker och hur de kan påverka oss. De risker som återfinns i tabellen under avsnittet Riskhantering är inte uttömmande. Arbetet med identifiering, och i förlängningen värdering, av riskerna kommer att fortsätta under 2019.

Vår roll som förvaltare

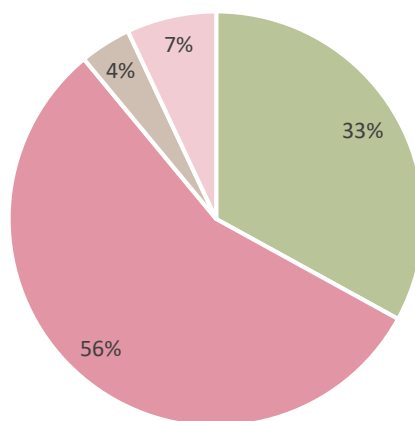
En stor del av det kapital vi förvaltar är våra kunders framtida pensioner. För att kunna erbjuda våra kunder trygga pensioner behöver vi ha ett långsiktigt perspektiv på våra investeringar. Som ansvarsfull kapitalförvaltare vill vi åstadkomma konkurrenskraftig avkastning och bidra till utvecklingen mot en hållbar värld.

Att förvalta exempelvis framtida pensioner betyder att vi har åtaganden gentemot våra kunder som sträcker sig långt fram i tiden. Det ställer hårda krav på hur vi hanterar risker och hur vi väljer att placera medlen. I syfte att sprida riskerna består vår portfölj av olika tillgångsslag såsom obligationer,

noterade aktier, direktägda fastigheter inom Sverige och det vi kallar för specialplaceringar.² Olika tillgångsslag har olika egenskaper, och över tid kan vissa vara mer exponerade mot klimatrelaterade risker medan andra ha större potential att fånga de möjligheter klimatförändringarna för med sig.

Fördelning förvaltad kapital

■ Aktier ■ Räntebärande tillgångar ■ Specialplaceringar ■ Fastigheter

Klimatrelaterade risker handlar till stor del om möjliga framtida händelser, och precis som med andra möjliga framtidshändelser ligger det i sakens natur att vi inte kan vara helt säkra på hur de kommer att påverka oss. Vi ser därför ett behov av ständig utveckling och omvärderingar av både den kunskap vi har och vår strategi. Eftersom majoriteten av bolagen ännu inte rapporterar klimatrelaterad information saknas robust information som skulle behövas inför större strategiska förändringar.

Förenklat kan man förklara vår strategi som att välja in, välja bort och påverka.

Vi väljer in

Vi väljer in investeringar med hänsyn till klimatet. 2018 nådde vi vårt mål om att ha 10 miljarder kronor investerade i gröna obligationer. En grön obligation är en typ av finansiering där pengarna går till att finansiera olika projekt för klimat- eller miljöförbättrande åtgärder. Under 2018 investerade vi även 145 miljoner USD i en obligation från Världsbanken, som bland annat syftade till att lyfta fram hållbarhetsmål 13 om att bekämpa klimatförändringarna.³ Vi har även investerat i obligationer för att möjliggöra klimatanpassning, utgivna av Stockholm och Kristianstad, som tidigt identifierat möjliga risker förenade med havsnivåhöjningen.

Inom tillgångsslaget specialplaceringar investerade vi 2017 i en skogsfond med nordisk inriktning. Vi tror att skogen kommer att spela en allt viktigare roll i ekonomin, både som koldioxidsänka och som råvara.

² För en närmare presentation av KPA Pensions olika tillgångsslag, se vår års- och hållbarhetsrapport för 2018 på kpa.se

³ Mer information om våra investeringar i gröna och hållbara obligationer kan du läsa i vår års- och hållbarhetsrapport.

Vi väljer bort

Vi arbetar även med att välja bort investeringar med hänsyn till klimatet. 2015 förbjöd KPA Pension investeringar i koncerner med över 50 procent av intäkterna från termiskt kol, på grund av de stora klimatrelaterade riskerna förknippade med verksamheten. Sedan 2016 är kravet skärpt, och vi utesluter idag investeringar i koncerner där 30 procent eller mer av verksamheten baseras på termiskt kol, samt koncerner där 30 procent eller mer av intäkterna härrör från termiskt kol. Som exempel har det, tillsammans med andra bolag som uteslutits ur vår portfölj på grund av bristande klimat- och miljöarbete, lett till att vår portfölj inom traditionell livförsäkring har ett lägre koldioxidavtryck än sitt jämförelseindex.

Vi påverkar

Klimatfrågan har också fått ett ökat fokus i vår ägarstyrning. Genom till exempel investerarinitiativet *Climate Action 100+* med över 300 investerare, samt genom att lyfta klimatfrågan på bolagsstämmor och i ägar- och investerarsamtal arbetar vi för att våra innehav själva ska börja arbeta med klimatfrågan. Detta kommer som nämnts att formaliseras ytterligare under 2019 genom att det inkluderas i respektive bolags ägarpolicy. Mer information om de olika ägarstyrningsengagemang vi arbetar med återfinns under avsnittet Riskhantering.

Scenarioanalys

En viktig del av TCFD är scenarioanalyser för att exempelvis pröva uthålligheten av affärsmodellen och strategin. KPA Pension har ännu inte genomfört någon övergripande scenarioanalys. Vi välkomnar en tydlig branschstandard för genomförande scenarioanalyser, där till exempel relevanta tillsynsmyndigheter kommer vara en viktig aktör.

Som ett första steg har vi låtit analysera aktieportföljerna med ett verktyg som visar hur dagens aktieportföljer över en femårsperiod är exponerade mot produktion av fossila bränslen (olja och gas, samt kol), kraftförsörjning och bilbranschen utifrån ett 1,75 gradigt scenario. Enligt analysen med det så kallade PACTA-verktyget (Paris Agreement Capital Transition Assessment)⁴ ligger KPA Pensions portföljer inte i linje med Parisavtalet inom flera sektorer, vilket huvudsakligen beror på att dessa branscher som helhet ännu inte är i linje med Parisavtalets mål. Under 2018 har vi börjat beräkna potentiella strandade tillgångar inom olje- och gassektorn.

Vi har, som en del av Folksamgruppen, gjort en analys av utsläppen i vår egen verksamhet i enlighet med den så kallade "Carbon law" metoden, vilken innebär att utsläppen ska plana ut 2020 för att sedan halveras varje decennium. Se avsnittet mål och mätetal.

Fortsatt arbete

Under året har vi påbörjat ett utvecklingsarbete kring vår utländska aktieportfölj, där vi bland annat har som mål att förbättra portföljens klimatavtryck utan att minska möjligheterna till påverkan genom aktivt utövande av ägandet. Vi kommer även fortsätta vårt arbete med att identifiera klimatrelaterade risker, samt att värdera dessa. Inom ramen för vår ägarstyrning kommer vi fortsätta att diskutera klimatfrågor med utvalda innehav – både i egen regi och genom olika samarbeten.

Under året har arbetet fokuserat på i första hand de risker som klimatförändringarna kan innebära. Klimatförändringarna innebär inte bara risker, utan det finns även möjligheter. Vi kommer därför att försöka kartlägga vilka möjligheterna är, och hur vi bäst tar tillvara på dessa. I detta följer vi även EU:s arbete med att ta fram en gemensam taxonomi för bland annat klimatmitigerande- och klimatförberedande aktiviteter, som vi hoppas att vi som investerare kan ha stor nytta av framöver.

⁴ Mer information om PACTA-verktyget återfinns här: <https://www.transitionmonitor.com/>

Eftersom en risk för ett tillgångsslag kan innebära möjligheter för ett annat kommer arbetet att breddas till att inkludera samtliga tillgångsslag inom KPA Pension.

Riskhantering

Att bedriva försäkringsverksamhet och kapitalförvaltning handlar i grunden om att hantera risker. Vi har därmed stor erfarenhet och kunskap om risker och riskhantering. Hittills har dock våra system och rutiner inte specifikt tagit sikte på klimatrelaterade risker. Arbetet under året har därför varit inriktat mot att inventera befintliga processer för att hitta vad som redan nu täcker in klimatrelaterade risker, och vilket utvecklingsarbete som behöver göras.

KPA Pensions riskhanteringssystem syftar till att styra risktagandet genom att skapa struktur och stöd vid hanteringen av risker. Systemet ger ett enhetligt förhållningssätt till risk och bidrar till att vi kan nå målen för verksamheten samt efterleva regelverk och upprätthålla god intern kontroll.

KPA Pensions risker delas in i tre övergripande riskkategorier:

- Försäkringsrisk: Exempel på händelser kan vara upphörda premieinbetalningar, flytt eller återköp av försäkringskapital eller inträffade katastrofer så som pandemier.
- Finansiell risk: Exempel på händelser kan vara aktiekursfall eller förändring av marknadsräntor men även andra finansiella händelser som förändrad kreditvärdighet eller fallissemang hos motparter.
- Verksamhetsrisk: Exempel på händelser kan vara avbrott och driftstörningar i försäkringsverksamheten, eller anpassning till nya regelverk.

Klimatrelaterade risker ingår i varierande grad i samtliga riskkategorier. Klimatrelaterade risker behandlas inte annorlunda än andra risker, och ställs inte i relation till andra risktyper i KPA Pensions övergripande/centrala riskhanteringssystem.

Klimatrelaterade risker ingår i varierande grad i samtliga riskkategorier. Sedan några år tillbaka har klimatrelaterade risker identifierats främst inom verksamhetsriskkategorin. Riskidentifieringen har skett utifrån KPA Pensions vision och affärsmål och utgör en del i affärsplaneringen. Klimatrelaterade risker behandlas inte annorlunda än andra risker, och ställs inte i relation till andra risktyper i Folksamgruppens övergripande/centrala riskhanteringssystem.

Process för att mäta riskernas potentiella storlek och påverkan

Processen för att mäta potentiell storlek och påverkan från klimatrelaterade risker skiljer sig beroende på kategori.

- Enskilda klimatrelaterade verksamhetsrisker bedöms utifrån en sannolikhets- och konsekvensskala där påverkan bedöms utifrån konsekvenser för kund och varumärke, finansiell påverkan och påverkan på regel- och avtalsefterlevnad.
- För klimatrelaterade finansiella risker kan stresstester göras för olika innehav där ett scenario är att en eller flera klimathändelser påverkar marknaden som medför ett plötsligt börsfall med finansiell påverkan. Eller att vissa tillgångar kan komma att påverkas starkt negativt av klimatrelaterade händelser.

De klimatrelaterade risker som identifieras kan läggas samman i ett eller flera klimatriskscenarion. Därefter kan den finansiella påverkan med hjälp av olika antaganden mätas i samband med företagets egen risk- och solvensbedömning.

Identifierade klimatrisker enligt TCFDs rekommendationer

Under året har ett arbete med riskidentifiering baserat på TCFDs rekommendationer påbörjats. Nedan återfinns en icke-uttömmande lista över de klimatrelaterade risker som vi identifierat att vi skulle kunna drabbas av inom ramen för vår kapitalförvaltning (primärt inom tillgångsslagen noterade aktier och specialplaceringar).

Risktabell baserad på tabell 1 i TCFDs rekommendationer

Risktyp	Undergrupp	Risk	Potentiell finansiell påverkan för bolag KPA Pension investerar i	Potentiell finansiell påverkan för KPA Pension
Fysisk	Plötslig	Ökade störningar och skador på grund av väder	Bolagen riskerar att få lägre intäkter till följd av minskad produktion, samt ökade kostnader för transporter, vilket riskerar att påverka bolagens resultat och finansiella ställning negativt.	Lägre intäkter och högre kostnader för bolagen vi investerar i riskerar att ha en negativ effekt på avkastningen.
Fysisk	Bestående	Ökade kostnader på grund av förändrade vädermönster och vattennivåer	Bolagen riskerar att kostnaderna för att försäkra tillgångar mot väderrelaterade skador ökar. Bolag riskerar även att drabbas av kostnader för omlokalisering av anläggningar. Detta riskerar att påverka bolagens resultat och finansiella ställning negativt.	Ökade kostnader hos bolagen vi investerar i riskerar att påverka avkastningen negativt.
Omställning	Marknad/ Rykte	Förändrade kundbeteenden	Produkter och tjänster med stor negativ klimatpåverkan riskerar att få en lägre efterfrågan, vilket i sin tur riskerar att påverka bolagens resultat och finansiella ställning negativt.	Om bolagen vi investerar i drabbas av minskad efterfrågan på de produkter och tjänster man säljer, riskerar det att påverka avkastningen negativt.
Omställning	Policy	Ökade kostnader för utsläpp av växthusgaser till följd av skärpt reglering	Bolag riskerar att få ökade kostnader om utsläppen inte kan minskas i samma takt som priset för utsläpp ökar, vilket i sin tur riskerar att påverka bolagens resultat och finansiella ställning negativt.	Ökade kostnader för bolagen vi investerar i riskerar att påverka avkastningen negativt.
Omställning	Teknologi	Teknologiska landvinningar	Traditionella varor och/eller produktionsmetoder riskerar att bli omoderna, vilket riskerar att påverka försäljningen negativt. Det finns även en risk att investeringar i ny teknik inte genererar den avkastning man förväntat sig. Detta medför en risk att bolagens resultat och finansiella ställning påverkas negativt.	Ökade kostnader för bolagen vi investerar i riskerar att påverka avkastningen negativt.

Omställning	Marknad	Ökade kostnader för råvaror	Förändringar i tillgänglighet och prissättning av råvaror, inklusive vatten, riskerar att leda till ökade kostnader, vilket i sin tur riskerar att påverka bolagens resultat och finansiella ställning negativt.	Ökade kostnader för bolagen vi investerar i riskerar att påverka avkastningen negativt.
Omställning	Regulatorisk	Ökade krav från regelverk, inkl. ökade rapporteringskrav	Framtida regulatoriska förändringar kan leda till förbud mot viss verksamhet och/eller ökade krav på rapportering. Det riskerar att leda till mindre intäkter samt högre kostnader för regelefterlevnad, vilket kan påverka bolagens resultat och finansiella ställning negativt.	Ökade kostnader för bolagen vi investerar i riskerar att påverka avkastningen negativt. Även KPA Pension kan drabbas av ökade kostnader till följd av förändrade lagar och regler.
Omställning	Varumärke	Försämrad perception av bolag	Varumärken riskerar att skadas om det förknippas med produkter eller tjänster med negativ klimatpåverkan, vilket kan leda till minskad försäljning. Detta medför en risk att bolagens resultat och finansiella ställning påverkas negativt.	Avkastningen kan påverkas negativt omförsäljningen för de bolag vi investerar i minskar, dessutom kan KPA Pensions varumärke skadas av att förknippas med sådana bolag utan att en trovärdig förklaring och strategi kan presenteras.
Omställning	Regulatorisk och marknad	Strandade tillgångar	Stora finansiella värden riskerar att gå om intet när vissa tillgångar inte kan kommersialiseras till följd av exempelvis förändrade marknader eller regulatoriska krav. Det riskerar att påverka bolagens resultat och finansiella ställning negativt.	Avkastningen kan påverkas negativt om KPA Pension har exponering mot bolag vars tillgångar blir värdelösa.
Omställning	Marknad	Vid en plötslig omvärdering av klimatrelaterade risker kan den finansiella stabiliteten påverkas	Hastiga förändringar i prissättning av klimatrelaterade risker riskerar att påverka bolagens finansiella ställning negativt.	Vid en plötslig omvärdering av klimatrelaterade risker kan den finansiella stabiliteten påverkas, vilket i sin tur kan påverka avkastningen och KPA Pensions finansiella ställning.
Omställning	Policy	Klimatförändringarna riskerar att förstärka andra risker såsom svält och vattenbrist. Det riskerar att bland annat leda till ökade migrationsströmmar och öka politiska spänningar.	Förstärkningar av andra risker kan leda till att marknader utvecklas sämre, vilket kan påverka bolagens resultat och finansiella ställning negativt.	Ökade systemrisker riskerar att negativt påverka KPA pensions finansiella ställning.

Arbetet under året

Som kapitalförvaltare har vi identifierat att den största klimatrelaterade risken för oss är att de som givit ut de tillgångar vi investerat i, till exempel bolag, fonder och obligationer, inte ger klimatrelaterade risker nödvändig uppmärksamhet. Det medför att de till exempel är oförberedda på vad förändringarna kan innebära för deras verksamhet och att de heller inte arbetar med att vända den negativa utvecklingen.

Mot bakgrund av detta har vår utgångspunkt under året varit att lyfta frågan med våra investeringar, vilket innebär att vårt arbete med ägarstyrning har en framträdande roll i vår strävan mot att vara en del i omställningen till en hållbar värld. Genom att dessutom till exempel utesluta koncerner med stor exponering mot kol har vi även sänkt våra portföljers koldioxidavtryck.

Noterade aktier

Ett exempel på hur vi genomfört aktiviteter för att lyfta frågan om klimatförändringarna är vårt deltagande vid de svenska bolagsstämmorna. Vi ställde frågor om klimatförändringarna och TCFD till 34 bolag. Vi märkte att bolagen generellt kunde beskriva hur den egna verksamheten påverkar omvärlden. Däremot var det tydligt att bolagen hittills i mindre utsträckning analyserat hur deras verksamhet kan komma att påverkas av klimatförändringarna. Genom att ställa frågan till verkställande direktör i respektive bolag vill vi som ägare skicka en stark signal om vikten av att i tid arbeta med klimatförändringarna.⁵

Vi har även under året haft uppföljningsmöten med ett antal svenska bolag där vi fördjupat diskussionerna kring implementering av TCFD och utmaningar som är förenade med arbete med klimatrelaterade risker och möjligheter. Som långsiktig kapitalförvaltare strävar vi efter en god dialog med bolagen, och vi har varit öppna med att även vi kämpar med utmaningarna med klimatrelaterade risker och möjligheter. Företagens arbete med klimatförändringarnas utmaningar är, liksom hållbarhetsarbete i stort, en resa där vi inte ser ett slutmål på mycket lång tid. Men det betyder inte att företagen har råd att vänta med att påbörja sin omställning.

Utöver vårt svenska bolagsstämmoarbete är vi genom Folksamgruppen även med i olika investerarsamarbeten, bland annat:

- *Climate Action 100+* som riktar sig mot cirka 160 globala bolag. Initiativet syftar till att bland annat öka företagens rapportering kring klimatrelaterade risker och möjligheter, samt att förmå bolagen att sätta tydliga mål och strategier för sitt klimatarbete. Folksamgruppen ansvarar för dialogen med ett av bolagen tillsammans med en annan investerare, och rapporterar arbetet till övriga investerare i samarbetet.
- Vi är även så kallad *lead investor* i ett initiativ som riktar sig mot globala stål- och cementbolag och deras del i en utveckling mot en mer hållbar värld. Stål- och cementindustrin är branscher som genererar stora utsläpp av växthusgaser, men genom att ställa om produktion och utveckla innovativa tekniker kan utsläppen minska betydligt.
- Vi har haft kontakt med ledande europeiska- och amerikanska banker för att diskutera deras roll i den globala omställningen.
- Slutligen är vi en del av ett initiativ som arbetar med att få proteinkällor att bli mer hållbara, där minskad klimatpåverkan är en viktig del.⁶

⁵ Vår bolagsstämμοrapport återfinns på vår hemsida, www.kpa.se där alla frågor och svar återfinns.

⁶ Läs mer om våra initiativ och påverkansarbete i Års- och hållbarhetsberättelsen.

Specialplaceringar och räntor

Inom tillgångsslaget specialplaceringar har vi under året utvecklat en modell för uppföljning av våra investeringar. Ofta sker investeringarna i fonder, vilket gör oss till indirekta ägare av de underliggande innehaven. Det ställer krav på att vi för en dialog med förvaltarna för att informera om våra förväntningar på bland annat hållbarhetsfrågor och hur de arbetar med bolagsstyrning. Under 2018 har vi haft två uppföljningar av externa förvaltare. Inom uppföljningen behandlas ett flertal frågor, bland annat klimatrelaterade risker och möjligheter samt om förvaltaren har (eller planerar) att implementera TCFD-rekommendationerna.

När det gäller tillgångsslaget räntor har KPA Pension under 2018 nått målet att investera 10 miljarder kronor i gröna obligationer. Även om gröna obligationer inte bara finansierar projekt kopplade till klimatfrågan, utan även kan finansiera projekt utifrån andra miljöaspekter, innebär ett ökat intresse för grön finansiering framsteg för hållbarhetsutvecklingen i stort. De innebär vidare en stor möjlighet för oss att vara en del av att finansiera omställningen till en hållbar värld.

Under 2018 har vi även träffat samtliga svenska hypoteksföretag i vilkas obligationer KPA Pension har investerat, för att diskutera klimatrelaterade risker och möjligheter. Svenska bostadsobligationer utgör en stor andel av våra totala tillgångar, och det är viktigt för oss att proaktivt diskutera tillsammans med bostadsinstituten och de har visat ökat intresse för frågan. Vi kommer att fortsätta att hålla konstruktiva dialoger med dem.

Internt arbete med identifiering av klimatrelaterade risker inom kapitalförvaltningen

Vi har även arbetat med våra interna processer och rutiner. Under året har vi fokuserat på att få en ökad förståelse för olika klimatrelaterade risker och hur dessa kan påverka oss som kapitalförvaltare. En utmaning för oss är att vi placerar i bolag med verksamhet (direkt eller indirekt) över hela världen, vilket gör oss exponerade för klimatrelaterade risker globalt. Att därför fokusera på att informera exempelvis portföljbolag om riskerna, och våra förväntningar på arbetet bolagen behöver lägga ned, tror vi kan minska vår riskexponering. I tillägg till det arbetar vi även med att utveckla hur vi kan identifiera och övervaka klimatrelaterade risker. Genom att identifiera klimatrelaterade risker som ännu inte prissatts ges vi förutsättningar att minska den finansiella risken i portföljen.

Som framgår av avsnittet om scenarioanalys har vi gjort en analys som visar hur våra aktieportföljer är exponerade mot bland annat fossila bränslen utifrån ett 1,75 gradsscenario. Vi har valt att ha exponering mot flera sektorer och branscher som bedöms ha en stor potentiell klimatpåverkan, till exempel energisektorn. Vi tror på att man som aktiv ägare kan vara med och driva positiv förändring i branscher med stora utmaningar, som till exempel energi och kraftsektorn, och vi arbetar därför dels med hur vi allokerar kapitalet och dels hur vi agerar som ägare.

Fortsatt arbete

KPA Pension genomför årligen en egen risk och solvensbedömning. Bedömningen görs i syfte att testa företagets finansiella ställning och motståndskraft. För 2019 kommer den egna risk och solvensbedömningen beakta klimatrelaterade händelser i de scenarier som analyseras. I ett ogynnsamt scenario kan exempelvis klimatrelaterade riskers påverkan på företagets skadefall tillsammans med negativ påverkan på företagets tillgångar inkluderas i beräkningarna.⁷

Under 2018 har vi påbörjat ett arbete med att värdera potentiella strandade tillgångar inom olje- och gassektorn, vilket kommer att fortsätta under 2019. Strandade tillgångar är benämningen på tillgångar som av olika skäl inte kan kommersialiseras, och i det här fallet avses exempelvis oljereserver som

⁷ Se exempel på omställningsrisker och fysiska risker risktabellen.

eventuellt inte kommer kunna exploateras till följd av ny reglering eller förändringar i marknadsläge. Vi kommer även att fortsätta vår utveckling av identifiering och värdering av klimatrelaterade risker. Inom ramen för våra ägar- och investerardialoger kommer vi att fortsätta följa upp klimatrelaterade risker, och arbeta tillsammans med innehaven för att minska dessa.

Mål och mätetal

KPA Pension arbetar för att leva upp till Parisavtalets mål om att göra finansiella flöden förenliga med en väg mot låga växthusgasutsläpp och en klimatomfattigt motståndskraftig utveckling. För den egna verksamheten har vi satt som mål att ha netto-noll utsläpp till år 2030, enligt en fastställd färdplan baserad på carbon law.

Tillgången till tillförlitliga data är avgörande för att på ett korrekt sätt kunna använda sig av mätetal. I dagsläget finns mest data tillgänglig inom tillgångsslaget noterade aktier, där vi primärt använder oss av information från MSCI. Genom MSCI kan vi exempelvis se bolags utsläpp av växthusgaser (primärt inom scope 1 och 2).⁸ Vi samarbetar även med olika leverantörer som levererar olika data till oss, exempelvis analyser av utsläppsminskningsskurvor för branscher och bolag. Detta ger oss bättre förutsättningar att förstå var vi som ägare behöver fokusera våra ansträngningar inom vårt arbete med ägarstyrning.

Då vi ännu inte har tillgång till relevant och tillförlitliga data inom våra specialplaceringar är det inte någonting som övervakas eller bedöms. För våra direktägda fastigheter har vi kommit längst med en tydlig målstyrning kopplat till klimat och miljö. 2018 var målet att minst 55 procent av den totala arean skulle vara miljöcertifierad, samt att energianvändningen inte skulle överstiga 107 kWh/kvm för hela beståndet. Utfallet blev 53 procent för miljöcertifieringen och energianvändningen blev 113 kWh/kvm. Energistatistiken under året har påverkats av extremt väder samt ett stort tillskott av nya förvärvade bostadsfastigheter som generellt har en högre energianvändning per kvadratmeter jämfört med kontor. För 2019 är målet att minst 60 procent av den totala arean ska vara miljöcertifierad och att energianvändningen inte ska överstiga 102 kWh/kvm för hela beståndet.

För övriga tillgångsslag finns i dagsläget inga formella klimatrelaterade mål för våra placeringar, utöver det ovan nämnda målet att nå 10 miljarder kronor i gröna obligationer, vilket uppnåddes 2018.

Fortsatt arbete

Inom kapitalförvaltningen pågår ett utvecklingsarbete kring datahantering som bland annat syftar till att samla finansiell- och hållbarhetsdata i ett verktyg i syfte att fortsätta integreringen av hållbarhet i förvaltningen. Arbetet kommer att fortsätta under 2019.

Vi arbetar även med att få fram verktyg för identifiering och analys av möjliga fysiska risker i våra innehavsbolag. Här består en utmaning dels i mängden innehav – vilket tillsammans med underleverantörer betyder en stor mängd fabriker och anläggningar – men även i form av att flera analysverktyg baseras på historiska data, vilken kan underskatta riskerna förenade med klimatförändringarna.

För vår noterade aktieportfölj pågår det även utvecklingsarbete kring analyser av avkastningspåverkan från hållbarhetsparametrar generellt, där utsläpp av växthusgaser är en del. Genom arbetet vill vi få en bättre förståelse för hur vår förvaltningsmodell kan utvecklas i framtiden.

⁸ Läs mer om vad som ingår i de olika scopen i avsnittet om Klimatavtryck.

Klimatavtryck

Utsläpp av växthusgaser delas in i Scope 1, Scope 2 och Scope 3 scope i enlighet med den internationella standarden för mätning, hantering och rapportering av växthusgasutsläpp, Greenhouse Gas Protocol.

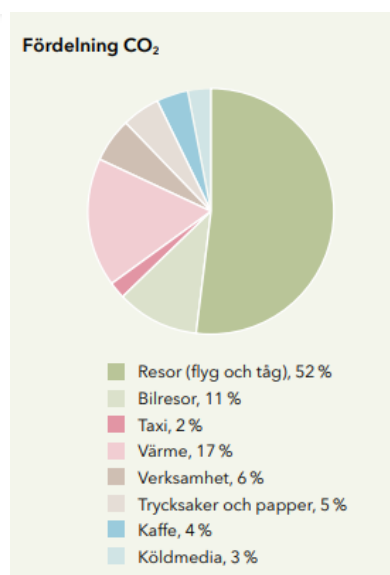
- Scope 1 är de direkta utsläppen från organisationens egen verksamhet
- Scope 2 är de utsläpp som härrör från organisationens inköp av energi
- Scope 3 är de indirekta utsläppen från inköp av varor och tjänster

Utsläpp från den egna verksamheten

Beräkningarna av klimatavtrycket från den egna verksamheten inkluderar vatten-, el- och värmeförbrukning samt köldmedia från KPA Pensions verksamhetslokaler. Utsläpp från papper, trycksaker och kaffe inkluderar också, och det gör även tjänsteresor med flyg, taxi och tåg samt bilresor med KPA Pensions leasade bilar och anställdas bilar som körs i tjänsten. För utförligare beskrivning av beräkningsmetoder, se KPA Pensions Års- och hållbarhetsrapport 2018.

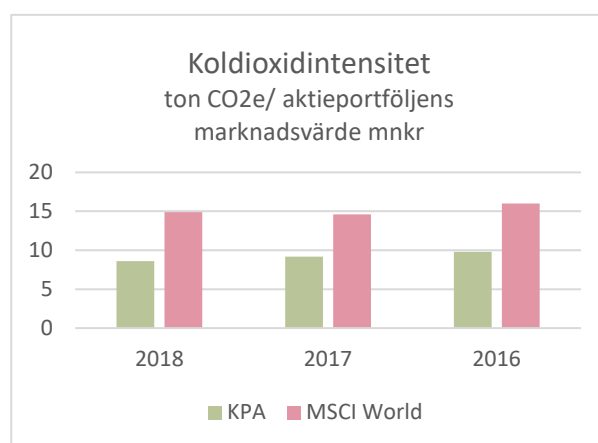
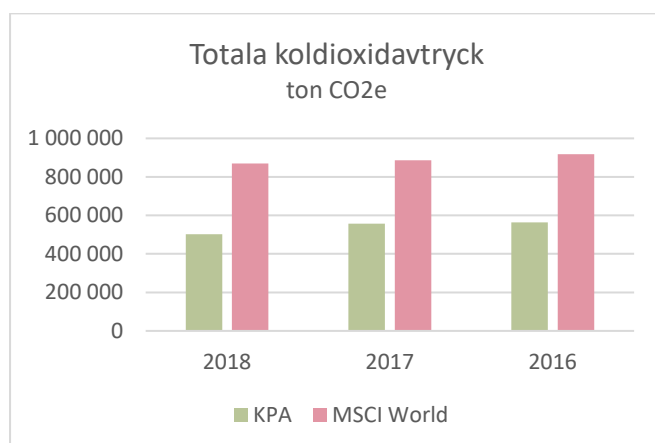
Fördelning av våra utsläpp 2018 (ton CO ₂)	
Resor (flyg och tåg)	53,3 (46)
Bilresor	11,6 (13)
Taxi	2,1 (5,4)
Värme	17,8* (22)
Verksamhetsel	6* (6)
Trycksaker och papper	5,3* (7)
Kaffe	4,1* (2)
Köldmedia	3,3* (4)
Vatten	0,19* (0)
Totalt	104 (105)

*Beräknat enligt schablon 7,1 %

Aktieportföljens koldioxidavtryck

Koldioxidavtrycket i aktieportföljen påverkas av dess sammansättning och hur bolagen arbetar med att sänka sina avtryck, vilket KPA Pension försöker påverka genom bolagsdialoger.

Indikatorer ⁹	TCFD indikatornamn	2018	2017	2016
Totala koldioxidavtryck, ton CO ₂ e	Total Carbon Emissions	501 843	557 307	563 389
Koldioxidintensitet, ton CO ₂ e/ aktieportföljens marknadsvärde mnkr	Carbon Footprint	8,6	9,2	9,8
Koldioxidintensitet, ton CO ₂ e/ ägarandel av bolagens omsättning mnkr	Carbon Intensity	13,6	17,4	15,9
Koldioxidintensitet, viktat medeltal, ton CO ₂ e/ mnkr	Weighted Average Carbon Intensity	10,9	14,3	12,9

KPA Pension har ett lägre koldioxidavtryck än jämförelseindex bland annat till följd av att vi inte investerar i till exempel kolberoende bolag. Under 2018 minskade det totala koldioxidavtrycket (ton CO₂e) i aktieportföljen, vilket även jämförelseindex gjorde. KPA Pensions koldioxidintensitet (ton CO₂e i förhållande till aktieportföljens marknadsvärde i miljoner kronor) minskade under 2018, detta samtidigt som jämförelseindex ökade.

KPA Pension redovisar aktieportföljens koldioxidavtryck med följande indikatorer:

- Totala koldioxidavtryck, ton CO₂e. Visar det totala koldioxidavtrycket för aktieportföljen utifrån ägd andel av bolagens sammanlagda utsläpp.
- Koldioxidintensitet, ton CO₂e/ aktieportföljens marknadsvärde mnkr. Visar totala koldioxidavtryck i förhållande till aktieportföljens marknadsvärde.
- Koldioxidintensitet, ton CO₂e/ ägarandel av bolagens omsättning mnkr. Visar totala koldioxidavtryck per miljoner kronor i omsättning.
- Koldioxidintensitet, viktat medeltal, ton CO₂e/ mnkr. Visar portföljens exponering av koldioxidintensiva bolag, där summan av bolagens andel i portföljen (baserat på marknadsvärde) multipliceras med bolagens koldioxidintensitet i förhållande till omsättning.

⁹ Nyckeltalen visar en ögonblicksbild av hur aktieportföljens växthusgasutsläpp ser ut. Observera att måttet inte visar investeringarnas totala klimatpåverkan. Beräkningarna är inte heltäckande och omfattar inte heller alla indirekta utsläpp. Beräkningen av aktieportföljen är baserad på senast tillgängliga data från MSCI och omfattar utsläpp motsvarande scope 1 och 2 enligt Greenhouse Gas (GHG) Protocol. Utsläppen av växthusgaser mäts i koldioxidekvivalenter (CO₂e) vilket gör det möjligt att mäta olika växthusgaser på samma sätt. Mätningen omfattar alla noterade svenska och utländska bolag i aktieportföljen per 31 december 2018. Beräkning grundas på data i USD vilket påverkar redovisade resultat i SEK.